

**ƒ EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİ KİMİ KORUYOR?**  
(WHAT DOES THE REGIME OF PARTICIPATION OF ACQUIRED PROPERTIES  
PROTECT?)

**Prof. Dr. Diler TAMER\* \*\***

**ÖZ**

2002 yılında yürürlüğe giren 4721 sayılı TMK ile eşlerin mal rejimi sözleşmesi ile kanunda belirlenen diğer rejimlerden birini kabul etmedikleri takdirde edinilmiş mallara katılma rejiminin uygulanması kabul edilmiştir.

Bu rejimin kadınları korumak amacıyla kabul edildiği söylene de, az sayıda kadın için fayda sağlayabileceği, çalışarak gelir elde eden kadınlar için olumsuz sonuçlar doğurduğu, uygulamasının da çok sınırlı olduğu görülmüştür.

**Anahtar Kelimeler:** Edinilmiş mallara katılma rejimi, Kadınların korunması, Boşanma davaları

**ABSTRACT**

*In year 2002 a new version of the Civil Code was enacted. Under the new code either of the spouses would have the option of demanding to receive property acquired during marriage unless one of the spouses does not it is mandatory to to be applied of regime of participation of acquired properties between spouses and might accept one of other regimes prescribed by law with contract of property regime.*

*Although this regime is enacted for protecting women, it has been observed that it can protect a limited number of women, it has unfavorable consequences for women who earn income by working.*

**Keywords:** *Regime of participation of acquired properties, To protect women, Divorce cases*

\*\*\*

---

ƒ Eserin Dergimize geliş tarihi:06.02.2020. İlk hakem raporu tarihi:03.04.2021. İkinci hakem raporu tarihi:07.04.2021. Onaylanma Tarihi:09.04.2021.

\* Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Roma Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

\*\* Yazarın ORCID belirleyicisi: 0000-0002-2303-2086

**Esere Atıf Şekli:** Diler Tamer, "Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi Kimi Koruyor?", YÜHFD, C.XVIII, 2021/2, s.635-644.

17 Şubat 1926 tarihinde kabul edilerek, 4 Ekim 1926 tarihinde yürürlüğe giren 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi ile özellikle evlenme yaşı, resmi nikah, tek eşlilik, boşanma, miras ve velayete ilişkin konularda devrim niteliğinde kurallar kabul edilirken, mal ayrılığı yasal mal rejimi olarak belirlenmiş, eşlere evlenmeden önce veya sonra mal ortaklığı veya mal birliğini seçebilme olanağı da tanınmıştır<sup>1</sup>.

743 sayılı kanunla boşanma durumunda eşlerin yasal koşullar gerçekleşti takdirde nafaka ile maddi ve manevi tazminat talep edebilecekleri kabul edilirken<sup>2</sup>, yargı kararlarıyla “katkı alacağı” talep etmeleri mümkün kılınmış<sup>3</sup>, ancak sağlanan tüm bu olanaklara karşın yıllarını ev işleri ve çocukların bakımı ile geçiren ve kendisine ait mal varlığı bulunmayan kadınların mahkemelerce hükmedilen tutarlarla yaşamlarını sürdürmelerinin mümkün olmadığı da görülmüştür.

743 sayılı Kanun’un kadın eş bakımından ortaya çıkardığı haksızlıkları giderebilmek ve aradan geçen 75 yıllık sürede toplumdaki değişim ve beklentilere cevap vermek amacıyla 1 Ocak 2002 tarihinde yürürlüğe giren 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu ile yeni hükümler kabul edilmiş, eski “mal ayrılığı rejimi” yerini İsviçre’de de uygulanmakta olan “edinilmiş mallara katılma rejimi”ne bırakmıştır<sup>4</sup>.

743 sayılı kanuna göre erkeğin iaae yükümlülüğü mevcut iken<sup>5</sup>, Türk Medeni Kanun’unda bu yükümlülük kaldırılmış, eşlerin birliğin mutluluğunu elbirliğiyle sağlamak ve çocukların bakım, eğitim ve gözetimine beraberce özen göstermekle yükümlü oldukları (TMK md.185), birliğin giderlerine güçleri oranında emek ve malvarlıkları ile katılacakları (TMK md.186/2) kabul edilmiştir. Kadınlar erkeklerle eş olmasa dahi yükümlülük altına sokulurken, büyük çoğunluğunun çalışmıyor oldukları ve çalışsalar dahi gelirleri üzerinde eşlerinin hakimiyeti olduğu gözönünde bulundurulmuştur. Zayıf durumdaki kadınlar bakımından ortaya çıkabilecek mağduriyetin giderilmesi için bu kez öngörülen çözüm edinilmiş mallara katılma rejimi olmuş, ancak çalışan ve çalışarak elde ettiği geliri boşanma durumunda eşiyile paylaşmak zorunda kalacak kadınların olası mağduriyetleri dikkate alınmamıştır.

4721 sayılı Türk Medeni Kanununun kabulünden önce yeni yasal mal rejimine karar verme aşamasında farklı görüşler ileri sürülmekle birlikte kadınların mağduriyetinin giderilmesi gerektiği tartışmasız kabul edilmiş, ancak bu mağduriyetin giderilmesi ve yenilerinin ortaya çıkmasının engellenmesi konusunda farklı çözümler önerilmiştir. Hazırlık Komisyonunca, mal ayrılığı rejiminin uygulamada eşler arasında büyük haksızlıklara ve genellikle kadınların mağdur olmalarına yol açtığı vurgulanmış ve ailede eşlerin eşit haklara sahip olmaları ilkesi gereğince eşit paylaşımaya dayalı bir mal rejimi düzenlenmesi görüşü

<sup>1</sup> e.MK md.170; 76 yıllık uygulama süresince eşlerin y mal seçimler haklarını yok denecek kadar az sayıda kullandığı, evliliklere yasal mal rejimi olan “mal ayrılığı”nın uygulanmış olduğu görülmektedir. Benzer şekilde 4721 sayılı Türk Medeni Kanununda da mal ayrılığı, paylaşmalı mal ayrılığı, mal ortaklığı seçimler mal rejimleri olarak düzenlenmiş olmasına karşın eşlerin çoğunlukla yasal mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejimini kabul ettikleri görülmektedir.

<sup>2</sup> e.MK md.143-145

<sup>3</sup> **Gençan, Ö.U.**, Mal Rejimleri Hukuku, 2010, s. 792 vd.; **Dural,M./Öğüz, T./Gümüş, M.A.**, Türk Özel Hukuku Cilt III Aile Hukuku, İstanbul 2018, s.223; H.G.K. 01.02.1985 T. 2/176 Es. K.57; 28.09.1994 T. 1994/2-47 Es. 564 K.; 18.09.1996 T. 1996/2-498 Es. 595 K.; 03.02.1999 T. 1999/2-56 Es. 40 K.; 07/06/2000 T. 2000/2-959 Es. 972 K.; 14.05.2008 T. 2008/13-374 Es.– 2008/375 K. (Kazancı İçtihat Bankası)

<sup>4</sup> ZGB m. 196-220; Karşılaştırma için, **Faruk, A.**, Türk Hukukunda Yasal Mal Rejimleri, Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni 35 (2015), s.145-146

<sup>5</sup> e.MK md.152

kabul edilmiştir. Yasal mal rejiminde değişiklik yapılmasını sağlamak için yoğun çaba sarfeden kadın hukukçular ve kadın kuruluşları ise “mal ayrılığı” rejiminin yol açtığı mağduriyetin giderilmesi için edinilmiş mallara katılma rejiminin kabulünü ısrarla talep etmişlerdir.<sup>6</sup> Yeni rejimin özellikle eğitilmiş ve çalışan kadınlar tarafından dahi desteklenmiş olması düşündürücüdür. Erkeğin kadına göre daha yüksek gelir ve mal varlığına sahip olduğu evliliklerde, kadınların boşanma durumunda erkeğin sağladığı standartları kaybedecek olması, edinilmiş mallara katılma rejimine destek verilmesinin önemli bir nedenidir. Ancak çalışmayan/mağdur kadının korumasının amaçlandığı belirtilirken, yeni hükümlerin yasanın yürürlüğe girdiği tarihten önce kurulmuş evlilikleri ve edinilmiş malları etkilemeyeceği de kabul edilmiş, çalışmayan, çalışma olanağı da bulunmayan gerçek mağdur kadınlar korumadan yoksun bırakılmıştır. Böylece Türk Kanunu Medenisi'nin yürürlükte olduğu dönemde evlenmiş eşler arasında 31.12.2001 tarihine kadar geçerli yasal mal rejimi mal ayrılığı, 01.01.2002'den sonra geçerli olan yasal mal rejimi ise edinilmiş mallara katılma rejimi olmuştur. Ancak yasanın kabulünden önce evlenmiş olan eşlerin, yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak bir yıl içinde mal rejimi sözleşmesiyle yasal mal rejiminin evlenme tarihinden geçerli olacağını kabul etmeleri olanağı da sağlanmıştır.

Mal rejimlerine ilişkin kurallar 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 202-281. maddeleri arasında düzenlenmiştir. Seçimlik mal rejimlerini tercih etmek, sözleşme ile mümkün olduğundan, kimi zaman “sözleşmesel mal rejimleri” olarak da adlandırılmakla birlikte<sup>7</sup> eşlerin bu rejimler dışında herhangi bir rejimin uygulanmasını kabul etmeleri mümkün değildir. Eşler seçimlik olarak gösterilen mal ayrılığı (TMK md.242-243), paylaşmalı mal ayrılığı (TMK md.244-255), mal ortaklığı (TMK md.256-281) rejimlerinden birini seçmedikleri takdirde, ‘Yasal Mal Rejimi’ sıfatıyla “Edinilmiş Mallara Katılma” rejimini kabul etmiş sayılacaktır.<sup>8</sup> Bu rejimin tasfiyesi halinde evlilik süresince bir eşin edindiği mallarda, diğer eşin bu malların değerinin yarısı oranında “katılma alacağı” doğacağı, böylece herhangi bir işte çalışmayan ancak evlilik birliğine ev işleri ve çocukların bakımı gibi görevleri üstlenerek katkıda bulunan eşin emeğinin karşılıksız kalmamasının sağlanacağı düşünülmüştür.<sup>9</sup>

Edinilmiş mallara katılma rejiminde, mal rejiminin devamı sırasında, eşlerin mal varlıklarının birbirinden bağımsız kalması esastır, ancak mal rejimi sona erdiğinde paylaşım talep edilebilecektir.<sup>10</sup> Medeni Kanunun 219'uncu maddesinde edinilmiş mallar, 220'inci maddesinde yasa gereği kişisel mal sayılan mal varlığı değerleri, 221'inci maddesinde ise mal rejimi sözleşmesiyle kişisel mal kabul edilebilecek mal varlığı değerleri düzenlenmiştir. Bu hükümlere göre; eşlerin kişisel mal olarak kabul edilen malları dışında mal rejimi süresince elde ettikleri bütün mallar, edinilmiş mal kabul edilerek paylaşım tabi tutulabilir<sup>11</sup>. Ancak paylaşım talep edildiğinde eşler arasında hangi mal rejiminin geçerli olduğu, malların mülkiyetinin kime ait olduğu, hangi mal gruplarına dahil olduğu hususlarının ispatı gündeme gelecek ve özellikle uzun süren evliliklerde, malların kime ait olduğunun ispatı mümkün olmayabilecektir.

<sup>6</sup> Arat, N./ Moroğlu, N.; Medeni Kanun Değişikliği İçin Eşitliğin İzinde On Yıl, İKKB yayını, 1999

<sup>7</sup> Acabey, M.B., Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Mal Grupları, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Cilt: 9, Özel Sayı, 2007, s. 491-534

<sup>8</sup> Dural, M./Öğüz, T./Gümüş, M.A., s. 208 vd.

<sup>9</sup> Zeytin, Z., Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi, 2008, s.25

<sup>10</sup> Acabey, B. s.492

<sup>11</sup> Öztan, B., Aile Hukuku, Ankara, 2004, s. 249-250; Sarı, S., Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi, İstanbul, 2007, s. 52; Acabey, M.B., s. 493; Dural, M./Öğüz, T./Gümüş, M.A., s.210 vd.

TMK md.202'nin gerekçesinde, mal ayrılığı rejiminin eşler arasında büyük haksızlıklara yol açtığı, daha ziyade meslek sahibi kocanın lehine işlediği, ev işlerini yapan, kocasına mesleğinin icrasında yardımcı olan kadının durumunun dikkate alınmadığı, bu nedenle "edinilmiş mallara katılma" başlığı altında yeni bir mal rejimi düzenlendiği belirtilmiştir. Gerekçeye göre yeni rejim evlilik birliği içerisinde sarf edilen emeğin göz ardı edilmemesi ve "kadının" mağdur olmasının engellenmesi amacıyla kabul edilmiştir.

Edinilmiş mallara katılma rejimini destekleyenlerce, kadınlar ev işleriyle uğraşırken erkeklerin çalıştıkları işlerden gelir elde ettikleri, bu gelirlerle mülk edindikleri, evlilik sona erdiğinde kadınların eşlerinin edindiği malvarlıklarından hak talep edemedikleri, meslek sahibi kadınların elde ettikleri gelirleri çocuklarına, evlerine, mutfaklarına harcadıkları, eşlerinin bu sayede mal varlığı edindiği, evliliğin sonuna gelindiğinde ise yine mal ayrılığı rejimi sebebiyle eşlerinin mal varlığından herhangi bir talepte bulunamadıkları ve mağdur oldukları, yeni düzenleme ile kadınların ev hanımı olup bir işte çalışarak kazanç elde etmeleri dahi eşlerinin evlilik birliği süresince edindiği mallarda aynı oranda emek ve hak sahibi olacakları, eşlerin evlilik süresince eşit emek karşılığında eşit karşılık alacakları ve birlikte seçimler yapacakları, birbirilerine haksızlık yapamayacakları ve dolayısıyla daha huzurlu, daha geçimli ve daha az gelecek endişesi taşıyan evliliklerin inşa edilmiş olacağı<sup>12</sup>, ekonomik güvencesi olmayan ve uzun yıllarını eşine ve evliliğine adanmış olan ev kadınlarının mağdur olduğu, erkeğin elde ettiği geliri dilediği gibi harcayabildiği, gizleyebildiği, tesbitinde güçlük yaşandığı, kocasına ait işlere yardım ederek gençliğini harcayan bir kadının olası bir boşanma durumunda mal ayrılığı rejimi sebebiyle beş parasız kalacağı, yeni düzenleme ile klasik aile anlayışı, yani "erkek dışarıda çalışır, kadın ise evde ev işleri ve çocuklarla uğraşır" yerine, modern aile yapısının öne çıkarıldığı, 1950'li yıllardan itibaren hemen hemen tüm çağdaş hukuk sistemlerinde evlilik süresince kazanılmış olan malların eşler arasında eşit olarak paylaşılması esasının kabul edildiği, böylece kadının evdeki çalışması ve emeğinin, erkeğin dışarıdaki çalışması ile eşdeğer sayıldığı<sup>13</sup> vurgulanmıştır.

Edinilmiş mallara katılma rejimini destekleyenler yasanın özellikle çalışmayan kadını korumaya yönelik olduğunun vurgulamaktadır. Rejiminin kabulü için ileri sürülen bir diğer gerekçe de boşanmaları zorlaştırması ve bu şekilde ailenin korunmasıdır. Boşanma durumunda elde edilen her şey yarı yarıya bölüşüleceğinden ve kimse durduk yere mal varlığının yarısından vazgeçmek istemeyeceğinden boşanmaların ciddi bir şekilde azalacağı ileri sürülmüştür<sup>14</sup>.

Yeni rejime eleştiriler ise genellikle tasfiye sırasında yaşanacak güçlüklerle yöneliktir. Medeni Kanununun kabulü üzerinden epeyce bir süre geçmiş olmasına rağmen, yasal mal rejimi olan, "Edinilmiş Mallara Katılma" rejiminde mal gruplarını oluşturan "edinilmiş mallar" ile "kişisel mallara" giren mal varlığı değerleri konusunda birçok tartışmalı noktanın bulunduğu, sırf mal gruplarına giren mal varlığı değerleri konusunda dahi bu kadar tartışma varken, "Edinilmiş Mallara Katılma" rejiminin yasal rejim olarak seçilmesinin isabetinin yeniden sorgulanması ve en kısa zamanda bir yasal değişiklikle bu rejimden vazgeçilmesi gerektiği vurgulanmıştır.<sup>15</sup> Kişisel mallardan elde edilen gelirlerin edinilmiş mal sayılıp sayılmayacağı tartışılmış<sup>16</sup>, edinilmiş mal rejiminin tasfiyesi prosedürünün

<sup>12</sup> Kılıçoğlu, A., Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi, Ankara-2002, s.89 vd.

<sup>13</sup> Şıpka, Ş., "Şükran Şıpka ile Söyleşi", Cumhuriyet Dergisi, 19.01.2003; Şıpka,Ş., Türk Hukukunda Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Uygulamaya İlişkin Sorunlar, İstanbul, 2011, s.58

<sup>14</sup> Kılıçoğlu, s.92

<sup>15</sup> Acabey, M.B., s.42

<sup>16</sup> Acabey, M.B., Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi Konusunda Eleştiri ve Önerilerle İlgili Genel Tartışma, T.C. İstanbul Ticaret Üniversitesi Yayınları, Uygulamalı Aile Hukuku Sertifika Programı

hakimlerin iş yükünü ciddi bir biçimde arttıracacağı, her mal grubunun değerinin tek tek hesaplanması gerektiği, tasfiyenin sağlıklı bir şekilde yapılamayacağı ve davaların yıllarca süreceği, tasfiyeye dahil edilip edilmeyecek malların tesbitinde büyük güçlükler yaşanacağı, kanundaki “edinilmiş mal” düzenlenmesinin somut olaylarda hakkaniyete aykırı sonuçlara sebep olabileceği, mevcut hukuk düzeninin eşlerin birbirlerine edinilmiş mallarından bir şey bırakmamak adına, danışıklı işlemler yapmalarına elverişli olduğu, bu amaçla borçlanmalarının yeteceği de ileri sürülmüştür.<sup>17</sup>

Tüm olumlu gelişmelere rağmen ülkemizde kadınların erkeklere oranla daha zor koşullarda yaşamlarını sürdürdükleri, mağdur edildikleri, duygusal ve fiziksel şiddete maruz kalabildikleri, eğitim olanaklarından yararlanma, iş bulma, çalışma koşullarında erkeklerle eşit haklara sahip olamadıkları, evlenme ve evliliğin herhangi bir nedenle son bulması durumunda mağdur oldukları herkes tarafından kabul edilmekle birlikte, eşit koşulların sağlanması ve mağduriyetlerin önlenmesi için ileri sürülen çözüm önerilerinin amacına ulaşmasının mümkün olup olmadığı dikkatle değerlendirilmelidir.

Kabul edildiği tarihten günümüze dek edinilmiş mallara katılma rejimine yönelik yorumlar incelendiğinde, tasfiyeye ilişkin sorunlardan söz edilmekle birlikte, uygulamanın kendisinin kadınlar açısından beklenen yararı sağlayıp sağlamadığı konusunda gerçekçi değerlendirmelere rastlanmamakta, yalnızca klasik cümlelerle kadın haklarından, mağdur kadınların korunması gereğinden sözedildiği görülmektedir.

Edinilmiş mallara katılma rejimi ancak 2002 yılından sonra edinilmiş mallara uygulanabileceğinden, 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun kabulünün üzerinden geçen 19 yılın rejimin faydalarını göstermek için yeterli olmadığı söylenebilecekse de, 2002 yılından bu yana açılmış ve karara bağlanmış boşanma davalarının sonuçlarının değerlendirilmesi, rejimin gerçekten kabul edilmiş amacına uygun olup olmadığının tesbiti için yol gösterici olabilecektir. Konunun sosyal, ekonomik ve kültürel boyutları tek yönlü bir bakış açısıyla sonuca varmanın mümkün olamayacağını açıkça ortaya koymaktadır. Ülkemiz koşullarında kadın erkek ilişkilerinin, çalışma koşullarının, bölgesel ve kültürel farklılıkların ve hepsinden önce de hedeflenen aile yapısının gözden uzak tutulmaması, yasal mal rejiminin gerçek amacının ne olduğu, hangi aile yapısı içinde, hangi kadını korumayı amaçladığı ve koruması gerektiği öncelikle düşünülmelidir.

Türkiye’de kadın-erkek eşitliği ilkesi, Anayasa’nın 41’inci ve 66’ıncı maddelerinde 2001 yılında, 10’uncu ve 90’ıncı maddelerinde 2004 yılında ve yine 10’uncu maddesinde 2010 yılında yapılan değişikliklerle kabul edilmiştir. Anayasa’nın 10’uncu maddesi ile “Kadınlar ve erkeklerin eşit haklara sahip oldukları, devletin bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlü olduğu, bu maksatla alınacak tedbirlerin eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamayacağı, Anayasa’nın 41’inci maddesi ile “Ailenin Türk toplumunun temeli olduğu ve eşler arasında eşitliğe dayandığı kabul edilmiştir.

Kadın erkek eşitliği konusunda Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilen Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesine Dair Sözleşme (CEDAW) özellikle önemli bir yere sahiptir. İlgili sözleşme 1979 tarihinde Birleşmiş Milletler Genel Kurulu’na kabul edilmiş, 1981 tarihinde yürürlüğe girmiş ve Türkiye tarafından 1985 tarihinde onaylanmıştır. CEDAW hükümleri iç hukukumuza özellikle “aile hukuku” ve “evlilik hukuku” alanında kadın-erkek eşitliğini sağlamaya yönelik getirdiği değişikliklerle, Türk Medeni Kanunu’na önemli katkılarda bulunmuştur. 1993 ve 2001 yılları arasında Türk Medeni Kanunu yeniden gözden geçirilmiş, ayrımcılık içeren ifadeler değiştirilmiş, böylece, 4721 sayılı

III. Dönem 17-18 Kasım 2006, Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Uygulama Sorunları, İstanbul, 2007, s. 159; Koç, N., “Eşler Arasındaki Yasal Mal Rejiminin Tasfiyesinde Kişisel Malların Gelirleri (TMK.m.219/II.b.4)”, İMÜHFD 2(2), Güz 2015, s. 161

<sup>17</sup> Şıpka, Ş.,(Sorunlar) s. 59

Türk Medeni Kanunu, CEDAW Sözleşmesi ile aynı çizgiye taşınarak buna ilişkin düzenlemeler hukukumuzda yerini almıştır.

Tüm yasal düzenlemelerle sağlanmaya çalışılan eşitlik beklentisi toplumsal hayatta karşılığını bulmuş ve kadınların 75 yıl öncesine göre kaydettiği ilerlemeler, sağladıkları haklar açıkça görünür hale gelmiştir. TÜİK'in 2020 yılı verilerine göre erkek nüfus 41 milyon 915 bin 985 kişi iken, kadın nüfus 41 milyon 698 bin 377 kişidir. Nüfusun %50,1'ini erkekler, %49,9'unu ise kadınlar oluşturmuştur. Erkeklerin %89,5'i kadınların ise %84,5'i en az bir eğitim kurumunu bitirmiştir. 2017 yılında 25 yaşından büyüklerde okuryazar olmayan nüfus oranı erkeklerde % 1,5 kadınlarda % 8 iken, aynı yaş grubunda yüksek okul veya fakülteden mezun olanların oranı erkeklerde % 18,9 kadınlarda ise % 14,5 dir. Geçen zaman içinde kadınların eğitim alma oranının giderek yükseldiği ve genç nüfusta erkeklerin eğitim düzeyine çok yaklaştığı görülmektedir.

2017 yılında 16 yıl ve daha fazla süreli evliliklerin oranı % 26,1 iken, daha kısa süreli evliliklerin toplam oranı %73,9'dur. Mevcut evliliklerin ¼'ünün edinilmiş mallara katılma rejimine tabi olduğu görülmektedir.

**TÜİK verilerine göre 2019 yılında evlenme sayısı 541.421, boşanma sayısı ise 155.047'dir.<sup>18</sup>**

Yıl	Evlenme sayısı	Kaba evlenme hızı	Boşanma sayısı	Kaba boşanma hızı
2001	544 322	8,35		
2002	510 155	7,73	95 323	1,44
2003	565 468	8,47	92 637	1,39
2004	615 357	9,10	91 022	1,35
2005	641 241	9,37	95 895	1,40
2006	636 121	9,18	93 489	1,35
2007	638 311	9,10	94 219	1,34
2008	641 973	9,04	99 663	1,40
2009	591 742	8,21	114 162	1,58
2010	582 715	7,97	118 568	1,62
2011	592 775	7,99	120 117	1,62
2012	603 751	8,03	123 325	1,64
2013	600 138	7,88	125 305	1,65
2014	599 704	7,77	130 913	1,70
2015	602 982	7,71	131 830	1,69
2016	594 493	7,50	126 164	1,59
2017	569 459	7,09	128 411	1,60
<b>2018</b>	<b>553 202</b>	<b>6,80</b>	<b>142 448</b>	<b>1,75</b>
<b>2019</b>	<b>541421</b>	<b>6,56</b>	<b>155 047</b>	<b>1,88</b>

Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan 2019 Yılı Adli İstatistikler Kitabında<sup>19</sup> **2019 yılında 248 640 Boşanma Davası açıldığı ve 249 932 davanın**

<sup>18</sup> <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Evlenme-ve-Bosanma-Istatistikleri-2019-33708>, s.e.t. 02.02.2020

**karara bağlandığı (Tablo 3.1.7) gösterilmiştir.** 2012-2019 yıllarında boşanmada mal paylaşımı konulu açılan dava sayıları ise Tablo 3.1-11 ve Tablo 3.1.12’de görülmektedir<sup>20</sup>.

**(Boşanmada Mal Paylaşımı) YILLARA GÖRE AÇILAN DAVALAR**

2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1189	1239	1207	1385	1560	1871	2412	2921

**(Boşanmada Mal Paylaşımı) YILLARA GÖRE KARARA BAĞLANAN DAVALAR**

2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1119	1268	1178	1227	1247	1497	1972	2521

**Verilere göre boşanmada mal paylaşımı talebiyle 2019 yılında 2921 dava açılmış ve 2521 dava karara bağlanmıştır.**

Edinilmiş mallara katılma rejiminin kadınları koruma amaçlı kabul edildiğı her durumda vurgulanmış ve bu düşünce toplumun tüm kesimlerinde destek görmüştür. Ancak her yıl boşanma istemiyle açılan yaklaşık 250.000 davaya karşılık mal rejimine dayalı davaların sayısının ortalama 2500 olması kadınların bu rejimle korunup korunmadıklarının yeniden değerlendirilmesini gerekli kılmaktadır. 2002 yılından önce edinilmiş mallar düzenleme kapsamına dahil edilmediğinden pek çok mağdur kadın bu korumadan yararlanamadığı gibi, sonraki yıllarda kurulan evlilikler ve edinilen mallarla ilgili olarak da düzenlemenin varsayılan amacına ulaşabileceğı kuşkuludur. Eğitim hakkından yoksun bırakılan, diledikleri kişilerle evlenme ve dilediğinde boşanma hakkı bulunmayan, babalarından miras haklarını dahi talep edemeyen kadınların edinilmiş mallara katılma rejimine bağlı haklarını talep edebileceklerini düşünmek güçtür. Elbette bu kadınlar mağdurdur ama mağduriyetlerin bu rejim ile giderilebileceğı sadece düşlenebilir. Sınırlı gelire sahip ve paylaşacak fazla bir malı ve geliri bulunmayan ailelerde ise paylaşma ile elde edilebilecek mal varlığının bu rejime ihtiyaç duyup duymayacağı, sınırlı malın paylaşımının kadının mağduriyetini giderip gideremeyeceğı de düşünülmelidir. Bu ailelerde çoğunlukla kadının iş gücüne katıldığı, bazı durumlarda eşlerinden daha fazla gelir elde edebildikleri de bilinmektedir. Kadınların çalışarak elde ettiği gelirin erkek adına kaydedildiğı iddiası sınırlı örnekler dışında artık gerçek olmaktan uzaktır. 15 yaş üzerinde işgücüne katılan kadın sayısı yaklaşık olarak erkeklerin yarısı iken, Türkiye genelinde kadınlara satılan konut sayısı erkeklere satılan konut sayısının yarısından fazladır.<sup>21</sup>

Yıl	Kadın	Erkek	Ortak	Diğer	Toplam
2019	420276	775653	24141	128659	1348729
2020	483007	892347	23424	100538	1499316

Bu tablo bize kadınların işgücüne katıldıkça konut ve mal varlığı edinebildiklerini göstermektedir. Yıllar öncesinde kalmış mağdur kadın tanımlarıyla bugünün sorunlarına çözüm bulmak artık mümkün görülmemelidir. Sorun çalışmayan kadınların mağduriyetlerini gidermekse, bu durumda da neden çalışmadıklarının sorgulanması, istihdamın artırılması ve kadının çalışması durumunda yaşadığı sorunlara çözüm aranması gerekir. Günümüzde “ev kadınlığı”nın bir meslek olmaktan çıktığı düşünülerek, mağdur ev kadınları üzerinden

<sup>19</sup> <https://adlisicil.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/1062020170359HizmeteOzel-2019-bask%C4%B1-%C4%B0SA.pdf>, s.e.t. 08.02.2021

<sup>20</sup> <https://adlisicil.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/1062020170359HizmeteOzel-2019-bask%C4%B1-%C4%B0SA.pdf>, s.163-164, s.e.t. 08.02.2021

<sup>21</sup> [http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt\\_id=1056](http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1056), İstatistiksel Tablolara, Konut İstatistikleri, s.e.t. 02.02.2020

tüm evliliklerin edinilmiş mallara katılma rejimine bağlı kılınmasının gerekliliği sorgulanmalıdır. Eşlerin diledikleri taktirde farklı bir rejimi seçebilecek olmaları da sorunu çözmekten uzaktır. Gençlere evlilik öncesinde boşanma ihtimali üzerinden mal varlığı hesabı yapmaları mı önerilecektir?

Mevcut uygulamaya yalnızca kendisi çalışmayan, üretime katkıda bulunmayan veya eşinden daha düşük gelir elde edebilen sınırlı bir grubu korumaktadır. Eşinin evi rahatlıkla geçindirmeye yetecek bir mal varlığı ve gelir sahibi olması sebebiyle belki de iş hayatının güçlüklerinden kaçarak, ailesinin kendisine olan ihtiyaçlarını bahane ederek, çalışmaktan kaçınan, bazıları meslek sahibi dahi olan bu kadınlar “hayatlarından aileleri için vazgeçtiklerini” iddia ederek boşanma durumunda eşlerinin elde ettiği gelirden katkılarının bulunduğunu iddia etmektedirler. Eşleri yüksek gelirli kadınların ev işlerinin büyük çoğunluğunu geliştirmiş cihazlara ve yardımcı kişilere bıraktıkları, çocuklarına bakıcı tutabildikleri ve özel yuva ve okullara gönderebildikleri düşünüldüğünde, düşük gelirli ailelere göre kendilerini daha çok feda ettiklerini, katkılarının daha yüksek olduğunu söyleyebilmek de mümkün değildir. Bu durumda hem evinin işlerini yapan ve çocukları ile ilgilenen, hem de dış işlerde çalışarak gelir elde eden kadınların katkısı nasıl değerlendirilecektir? Eşinin sağladığı olanaklarla yüksek refah düzeyini elde etmiş kadınlar mağdur kabul edilerek boşanma durumunda standartlarının korunması sağlanırken, hayatının her döneminde çalışarak ailesine gelir kazandıran, ek olarak evinin işlerini de yürüten kadınların boşanma durumunda kaldıklarında elde ettikleri mal varlığının yarısını eşleri ile paylaşmak zorunda kalmalarını kabul etmek mümkün değildir. Çalışarak gelir elde eden kadınlar için yoksulluk nafakasına hükmedilmesi de çoğunlukla mümkün olmamaktadır. Eşinin de gelir elde etmiş olabileceği, onun da paylaşılacağı bir karşı tez olarak ileri sürülemez. Her iki tarafın da edinimleri paylaşıldığında kendilerine kalan çalışarak edindiklerinden ibaret ise, kadına hiçbir katkı sağlamayacak olan katılma rejiminin faydasından söz etmek mümkün olmadığı gibi, erkeğin mal varlığının bulunmadığı durumlarda mal varlığını paylaşmak zorunda kalacak olan kadın için büyük sorun teşkil edecektir.

Her iki tarafın da çalıştığı, birbirine yakın gelir elde ettiği ailelerde boşanma durumunda paylaşımın her iki tarafa da eşit zarar vereceği, yüksek gelir grubunda çoğunlukla daha fazla kazançlı çıkacak olan tarafın kadın olacağı, bu nedenle kadının korunmasının sağlandığı, ayrıca masraflı, süre gerektiren ve erkeğin mal varlığının yarısını kaybetmesine neden olan mal paylaşımının erkeklerin boşanma konusundaki taleplerini azaltacağı, bu şekilde evliliklerin korunmasına hizmet edeceği de ileri sürülmüştür. Bu tez bir an için kabul edilebilirse de, düzenlemenin amacına ulaşmasını sağlayabilmesi mümkün değildir.

Evliliklerde boşanmayı isteyen tarafın erkekler olduğu, belli bir yaşa gelen gelir sahibi erkeklerin yıllar boyu kendilerine ve ailelerine hizmet vermiş eşlerini parasız pulsuz ortada bıraktıkları, bu evliliklerin korunması ve erkeklerin boşanma taleplerinin azaltılması gerektiği yıllardan beri söylenegelmektedir. Ancak bu iddianın da gerçekleri yansıttığı kuşkuludur. Sınırlı sayıda örnek dışında kadına göre özgür koşullarda yaşayan, evlilik dışı ilişki kurduklarında kınanmayan, sırf evliliğin son bulmaması, ailenin dağılması ve yaşam standardının kaybedilmemesi için eşleri tarafından terkedilmeyen, eşlerine karşı sözlü ve fiziksel şiddete başvurabilen ve çoğu zaman yaptırımla karşılaşmayan, gelirlerini diledikleri gibi tasarruf edebilen erkeklerin, bu olumsuz koşulları kabul etmeyen eşlerinden daha çok boşanmak istedikleri söylenemez. Şiddete maruz kalan, aldatılan, baskı gören kadınlar çoğunlukla eşlerinin sağladığı olanaklardan mahrum kalmamak için mevcut koşullara katlanırken, gerçekte bu olumsuz durumun son bulması için boşanmaları kaçınılmazdır. Yaşadığı olumsuz koşullara son vermek için boşanmak isteyen kadınların, eşlerinin mal varlığının bulunması durumunda katılma rejimi sayesinde korunacakları düşünülebilir. Ancak çalışarak aile bütçesine katkıda bulunan ve sınırlı birikimlerini değerlendirerek mal edinen kadın-



ların boşanma durumunda bu malları eşleri ile paylaşmak zorunda kalmalarının pek çok örnekte kadınları boşanmaktan vazgeçmeye zorladığı, bir açıdan çalışmaları nedeniyle cezalandırıldıkları görülmektedir. Bu şekilde boşanmaları azaltarak, ailenin korunduğunu söylemek mümkündür, ancak bunun bireylere ve topluma nasıl bir fayda sağlayabileceği de düşünülmelidir.

Boşanma talepli davaların kaçının kadınlar kaçının erkekler tarafından açıldığı TÜİK ve Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü verilerinde gösterildiği gibi, kurumlara yaptığımız özel başvuru sonucunda da öğrenilmesi mümkün olamamıştır. Ancak 14 Mayıs 2016 Tarihli ve 399 sayılı “Aile Bütünlüğünü Olumsuz Etkileyen Unsurlar ile Boşanma Olaylarının Araştırılması ve Aile Kurumunun Güçlendirilmesi İçin Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu”nda yer verilen “Boşanma kararını uygulama sürecinde bireyler çocukların kötü etkileneceği düşüncesi, boşanmış kadına yönelik toplumsal algı, kadının ekonomik bağımsızlığının yetersiz olması ve artık «evli olmama» tekrar «bekar olma» korkusu gibi engellerle karşılaştığı anlaşılmıştır. **Ancak, tüm bu zorluklara rağmen araştırma sonuçları evliliği sonlandıran kişinin çoğu zaman kadınlar olduğunu (%67) göstermiştir.**”<sup>22</sup> cümleleri, varsayılanın aksine tüm engelleyici faktörlere karşın Türkiye’de kadınların boşanmak amacıyla erkeklerden çok daha fazla dava açtıklarını ortaya koymaktadır.

Ailenin korunması elbette önemlidir. Ancak ailenin dağılmasının önlenmesinden çok, üyeleri için mutlu bir yuva haline getirilmesi amaçlanmalı ve buna yönelik tedbirler alınmalıdır. Kadınların mağduriyetinin önlenmesi için öncelikle eğitim olanaklarının artırılması, iş güvencesi sağlanması, çalışan annelerin çocuklarını güvenli koşullarda emanet edebileceği kurumların geliştirilmesi gereklidir. Kanımızca, ömür boyu birlikte olma vaadiyle kurulan evlilik birliğinin boşanma sebebiyle son bulduğu durumlarda, birliğin son bulmasına neden olan tarafın ödeyeceği katkı, nafaka ve tazminat bedellerinin gerçekçi değerlendirmelerle tesbit edilmesi edinilmiş mallara katılma rejimine duyulan ihtiyacı ortadan kaldıracaktır.

Çalışan kadınların özellikle alt gelir grubunda kimi zaman erkeklerden daha fazla gelir elde edebildikleri, elde ettikleri gelire mal varlığı edinebildikleri her geçen gün belirginleşmektedir. Bu durumda amaç kadınların yalnızca boşanma durumunda mağdur olmalarını engellemek değil, her durum ve koşulda mağdur olmalarını engellemek, eşitsizlikleri her alanda gidermek, kadına her alanda fırsat eşitliği sağlamak olmalıdır. Hayatlarını refah içinde geçirip, ailelerine gerçek bir katkı sağladıklarından şüphe duyulabilecek kadınlar boşandıklarında katılma rejimi sayesinde kimi örneklerde eşlerine açıkça zarar verecek ölçüde gelir elde ederken, çalışarak elde ettiği sınırlı mal varlığını eşi ile paylaşmak zorunda kalacağı için boşanmaya cesaret edemeyen kadınlar mağdur edilmektedir. Yalnızca sınırlı sayıda yüksek gelir sahibi eşleri olan kadınları koruyabilecek olan bu yasa hem ev işlerini yürüten hem de çalışarak aile bütçesine katkıda bulunan kadınları mağdur etmektedir. Şayet hedeflediğimiz toplum yapısında öngörülen kadın modeli evinde oturarak kendini ailenin diğer üyelerine hizmete adanmış kadın değilse, kadının erkekle eşit birey olması, erkeğin eşine her alanda katkıda bulunması hedefleniyorsa, tedbirler kadınların özgür, eğitilmiş, bağımsız bireyler olarak yetişmelerini sağlamaya yönelik olmalıdır. Çalışmayan ve üretmeyen kadınları koruyarak “ev kadınlığı” mesleğini(?) onaylamak ve desteklemek yerine, çalışmak ve üretmek isteyen kadınların önündeki engellerin kaldırılmasına çalışılmalıdır. Mevcut yasa kadını koruma bahanesinin arkasında kadının mal varlığını erkeğin ortaklığına

<sup>22</sup> [http://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/sirasayi\\_sd.sorgu\\_baslangic; s.e.t. 01.02.2020](http://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/sirasayi_sd.sorgu_baslangic; s.e.t. 01.02.2020)

birakarak kadınların mutsuz evlilikleri sonlandırma konusundaki girişimlerini engellemekte, kadınları mutsuz evliliklere mahkum etmektedir.

Mutlu aileler her türlü mal paylaşımı kaygı ve beklentilerinden uzak yürümekte, yürütülmektedir. Toplumun ihtiyaç duyduğu, korunması gereken ailelerin beklentileri elbette karşılanmalı, ancak sırf boşanmaları engelleyebilmek amacıyla, eşlerin mutsuz evliliklere mahkum edilmesinin önüne geçilmelidir. Katılma alacağı talepli davaların boşanma davalarına göre azlığı, boşananların çoğunluğunun rejimden yararlanmadıklarını gösterirken, yeterli veri bulunmaması nedeniyle yararlananların tümünün kadın olup olmadıkları da anlaşılamamaktadır. Düzenlemenin korumayı hedeflediği mağdur kadınların ne kadarının korunduğu, ne kadarının ise düzenleme nedeniyle mağdur edildikleri araştırılmalıdır.

### KAYNAKÇA

**Acabey, M.B.**, Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Mal Grupları, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Cilt: 9, Özel Sayı, 2007

**Acabey, M.B.**, Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi Konusunda Eleştiri ve Önerilerle İlgili Genel Tartışma, T.C. İstanbul Ticaret Üniversitesi Yayınları, Uygulamalı Aile Hukuku Sertifika Programı III. Dönem 17-18 Kasım 2006, Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Uygulama Sorunları, İstanbul, 2007

**Arat, N./ Moroğlu, N.**; Medeni Kanun Değişikliği İçin Eşitliğin İzinde On Yıl, İKKB yayını, 1999

**Dural, M./Öğüz, T./Gümüş, M.A.**, Türk Özel Hukuku Cilt III Aile Hukuku, İstanbul 2018

**Faruk, A.**, Türk Hukukunda Yasal Mal Rejimleri, Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni 35, (2015)

**Gençcan, Ö.U.**, Mal Rejimleri Hukuku, 2010

**Kılıçoğlu, A.**, Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi, Ankara-2002

**Koç, N.**, “Eşler Arasındaki Yasal Mal Rejiminin Tasfiyesinde Kişisel Malların Gelirleri (TMK.m.219/II,b.4)”, İMÜHFD 2(2), Güz 2015

**Öztaş, B.**, Aile Hukuku, Ankara, 2004

**Sarı, S.**, Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi, İstanbul, 2007

**Şıpka, Ş.**, “Şükran Şıpka ile Söyleşi”, Cumhuriyet Dergisi, 19.01.2003

**Şıpka, Ş.**, Türk Hukukunda Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Uygulamaya İlişkin Sorunlar, İstanbul, 2011

**Zeytin, Z.**, Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi, 2008

### İSTATİSTİKLER

-<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Evlenme-ve-Bosanma-Istatistikleri-2019-33708>

-<https://adliscil.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/1062020170359HizmeteOzel-2019-bask%C4%B1-%C4%B0SA.pdf>, s.e.t. 08.02.2021

-<https://adliscil.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/1062020170359HizmeteOzel-2019-bask%C4%B1-%C4%B0SA.pdf>, s.163-164, s.e.t. 08.02.2021

-[http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt\\_id=1056](http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1056), İstatistiksel Tablolara, Konut İstatistikleri, s.e.t., 02.02.2020

-[http://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/sirasayi\\_sd.sorgu\\_baslangic](http://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/sirasayi_sd.sorgu_baslangic); s.e.t. 01.02.2020